

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

föredraget den 9 november 1999 *

I — Inledning

1. Olika personalföreträdande organ hos ett företag sysselsatt med audiovisuell produktion som skulle erhålla ett statligt stöd ifrågasätter rättsenligheten hos kommissionens beslut att förklara stödet oförenligt med den gemensamma marknaden genom att väcka talan med stöd av artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse). Jag anser inte att rättspraxis är en lämplig väg att, på det processuella området, återge fördragens sociala dimension. Jag anser dock att förevarande talan om ogiltigförklaring bör tjäna till att belysa domstolens tolkning av rekvisiten för talerätt för de enskilda som är direkt och personligen berörda av ett beslut som inte är riktat till dem. Det skulle vara mycket välkommet att, inom det processuella området, ersätta den rådande kasuistiska metoden med tydligare och säkrare generella kriterier.

* Originalspråk: spanska.

II — Bakgrund

2. Så som de återges i den överklagade domen kan bakgrunden till förevarande förfarande sammanfattas så här:

”Société française de production (nedan kallat SFP) är ett av den franska staten kontrollerat bolag, vars huvudsakliga verksamhet består i att producera och sända tv-program.

Genom beslut av den 27 februari 1991 och den 25 mars 1992 godkände kommissionen de båda stödutbetalningar som de franska myndigheterna hade gjort till SFP under åren 1986—1991. Dessa utbetalningar uppgick till ett totalt belopp av 1 260 miljoner FRF.

Därefter ingrep staten på nytt till förmån för SFP, genom att till företaget utbetala 460 miljoner FRF under år 1993 och 400 miljoner FRF under år 1994. Flera konkurrerande företag ansåg sig drabbade av de låga priser som SFP kunde hålla tack vare det erhållna stödet, och de ingav

därför den 7 april 1994 ett klagomål till kommissionen.

Genom beslut av den 16 november 1994 inledde kommissionen det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i EG-fördraget, med avseende på de senaste två stödutbetalningarna under åren 1993 och 1994, och uppmanade, genom meddelande 95/C 80/04,¹ den franska regeringen och de berörda parterna att yttra sig. Kommissionen anmodade dessutom den franska regeringen att inlämna en omstruktureringsplan och att åta sig att inte ställa ytterligare statliga medel till SFP:s förfogande utan att dessförinnan ha inhämtat kommissionens godkännande. De franska myndigheterna inkom med yttrande den 16 januari 1995.

Genom beslut av den 5 maj 1996, som låg till grund för meddelande 96/C 171/03,² beslöt kommissionen att utsträcka förfarandet till att omfatta det nya statliga stöd, till ett belopp av 250 miljoner FRF, vars utbetalning de franska myndigheterna hade anmält den 19 februari 1996.

Kommissionen mottog inte några yttranden från övriga medlemsstater eller andra berörda personer sedan förfarandet hade inletts.

Kommissionen fattade den 2 oktober 1996 beslut 97/238/EG om det stöd som den franska regeringen har beviljat företaget för audiovisuell produktion, Société française de production (nedan kallat beslutet eller det omtvistade beslutet).³ I detta beslut fastslog kommissionen att det stöd som successivt hade utbetalats under perioden 1993—1996, till ett totalt belopp av 1,110 miljarder FRF, var olagligt, eftersom det hade beviljats i strid med artikel 93.3 i fördraget. Kommissionen fann att detta stöd var oförenligt med den gemensamma marknaden, eftersom det inte kunde omfattas av något av de undantag som föreskrivs i artikel 92.3 c och d i fördraget. Kommissionen ålade således den franska regeringen att återkräva stödet, jämte ränta för perioden mellan den dag då stödet utbetalades och den dag då det återbetalades.”

III — Förfarandet vid förstainstansrätten

3. Comité d'entreprise de la SFP, Syndicat national de radiodiffusion et de télévision CGT, Syndicat unifié de radio et de télévision CFDT, Syndicat national Force ouvrière de radiodiffusion et de télévision och Syndicat national de l'encadrement audiovisuel CFE-CGC väckte genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 24 juni 1997 talan mot beslutet enligt artikel 173 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 114.1 i förstainstansrättens rättegångsregler framställde kommissionen en

1 — EGT C 80, 1995, s. 7.

2 — EGT C 171, 1996, s. 3.

3 — EGT L 95, 1997, s. 19.

invändning om rättegångshinder, över vilken klagandena yttrade sig.

Jag kommer att behandla vart och ett av dessa påståenden separat efter att ha analyserat en viktig fråga som klagandena först väckt.

4. Den 18 februari 1998 fattade förstainstansrätten beslut genom vilket talan, i enlighet med svarandenas invändning, avvisades och klagandena förpliktades att ersätta rättegångskostnaderna.

a) *Klagandenas inledande argument*

IV — Överklagandet

5. De överklagande organisationerna har i första hand hävdad att förstainstansrätten misstolkat artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget genom att anse att de erkända arbetstagarrepresentanterna vid ett företag som mottar ett statligt stöd inte är personligen berörda av ett kommissionsbeslut som förklarar stödet oförenligt med den gemensamma marknaden.

6. Klagandena har inledningsvis påstått att kommissionens agerande inom området för statliga stödåtgärder, till skillnad från vad som gäller i fråga om företagskoncentrationer där agerandet uteslutande avser konkurrensfrågor, också bör vara inriktat på att skydda gemenskapens allmänna mål, däribland dem som avser "en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd" (artikel 2 EG). Denna skyldighet skulle följa av kommissionens befogenhet att, inom ramen för kontrollen av stöd, förbjuda eller ålägga allmänpolitiska handlingsalternativ. Som exempel pekar klagandena på målet *Fonds pour l'emploi*.⁴

Klagandena anser också att förstainstansrättens beslut innebär en felaktig rättstillämpning i den del klagandena ej ansågs vara direkt berörda av kommissionens beslut av den 5 maj 1996.

7. Jag delar åsikten att en fråga av avgörande betydelse i förevarande mål är vilka som är naturliga adressater för gemenskapssystemet för statligt stöd. Jag återkommer till detta nedan, i samband med frågan om vem som anses vara personligen berörd. Klagandenas argument — hur tankeväck-

⁴ — Dom av den 26 september 1996 i mål C-241/94, Frankrike mot kommissionen (REG 1996, s. I-4551).

ande de än må vara — ter sig dock snarare som lagstiftningspolitiska förslag än som en tolkning de *lege lata* av dagens rättsliga verklighet.

8. Varken i fördragen eller i domstolens rättspraxis finns stöd för åsikten att kommissionens agerande inom området statligt stöd, och legalitetskontrollen därav bör vägledas av gemenskapens allmänna mål, däribland de sociala målen, i högre grad än vad som är fallet inom gemenskapens övriga verksamhetsområden, som exempelvis kontrollen av företagskoncentrationer. Inom båda områdena är gemenskapspolitikens främsta mål att bevara konkurrensen på en effektiv nivå.

De lärdomar som kan dras av det av klagandena åberopade målet *Fonds pour l'emploi* möjliggör inte någon annan slutsats. I själva verket begränsade sig domstolen i det målet till att bekräfta lagligheten hos ett kommissionsbeslut, enligt vilket en bestämd statlig intervention i fråga om kostnader för att säga upp och tillsätta personal till följd av en omstrukturering utgjorde en stödåtgärd. Denna skyddades dock av undantaget i artikel 92.3 c (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse). Bestämmelsen föreskriver en möjlighet att bevilja vissa stöd ägnade att ”underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intres-

set”. Som framgår av samma dom,⁵ grundade kommissionen tillämpningen av denna bestämmelse på den kapacitetsminskning som följde av omstruktureringen, på det faktum att det var de uppsagda arbetstagarna som främst gynnades av stödet och på det beviljade stödets begränsade belopp. Om det finns något som bekräftar den domen, är det den omfattande befogenhet att företa en skönsmässig bedömning som kommissionen åtnjuter vid en förenlighetsbedömning på grundval av bland annat sociala kriterier.⁶

9. Även om lydelsen av artikel 92.3 c entydigt skulle kunna anses ge en befogenhet att godkänna stöd ägnade att höja sysselsättningsnivån eller den sociala tryggheten, är det under alla omständigheter tveksamt om det enbart av detta skäl skulle vara nödvändigt att låta gemenskapssystemet för statligt stöd styras av socialpolitiska hänsynstaganden. Än mer tveksamt vore det om denna koppling skulle medföra att den sociala politikens adressater, och speciellt arbetstagarna, skulle inta en ställning motsvarande de typiska konkurrenssubjektens, det vill säga företagens ställning inom ramen för artikel 92 i EG-fördraget och artikel 93 i EG-fördraget (nu artikel 88 EG). Således skulle en befogenhet för arbetstagarna — eller deras erkända representanter — att väcka talan mot ett beslut teoretiskt endast kunna föreligga om det rättsligt kunde visas att beviljandet eller nekandet av ett stöd, utanför de specifika

5 — Ovannämnd dom (fotnot 4), punkt 6.

6 — Jag har visserligen det intrycket att hänsyn som väsentligen syftade till att skydda den fria konkurrensen, och inte den sociala tryggheten, gavs företräde i målet *Fonds pour l'emploi*.

intressen som är avgränsade till ett företag eller en sektor, har eller skulle kunna ha en negativ effekt på sysselsättningsnivån eller på den sociala tryggheten i gemenskapen som helhet eller en väsentlig del av denna.

b) *Huruvida klagandena är personligen berörda*

Även om domstolen vid flera tillfällen har erkänt att kommissionen vid bedömningen av ett stödsystems förenlighet med den gemensamma marknaden kan beakta sociala och ekonomiska hänsyn, anser jag följaktligen, i motsats till vad kommissionen har hävdad i sin replik, inte att dessa hänsynstaganden generellt skulle kunna underkastas en domstolskontroll. Å ena sidan åtnjuter kommissionen inom detta område ett omfattande utrymme att företa en skönsmässig bedömning. Å andra sidan saknar gemenskapsrätten på sitt nuvarande stadium tillräcklig precision inom området för att kunna grunda rättigheter — ekonomiska eller sociala — som vore möjliga för enskilda att åberopa vid domstolar.

10. Jag anser slutligen inte att gemenskapsrätten för närvarande fäster någon större uppmärksamhet vid de allmänna målsättningsarna avseende hög sysselsättningsnivå och social trygghet inom ramen för det europeiska systemet för statliga stödåtgärder än exempelvis i samband med kontrollen av företagskoncentrationer.

11. I den första delen av den enda grunden har klagandena hävdad att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att anse att arbetstagarrepresentanterna vid det stödmottagande företaget inte var personligen berörda av kommissionens beslut i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket. Förstainstansrätten skulle ha formulerat en felaktig definition av begreppet "person som är personligen berörd" och bedömt de specifika omständigheterna i målet felaktigt.

12. Låt mig först sammanfatta förstainstansrättens argument rörande kraven för att en person skall anses vara personligen berörd.

Förstainstansrätten förkastade inledningsvis tanken att klagandena skulle kunna stödja sig på resonemanget i förstainstansrättens domar av den 27 april 1995 i mål T-96/92, CCE de la Société des grand sources m.fl. mot kommissionen⁷ (nedan kallad Perrier-domen), och i mål T-12/93, CCE de Vittel m.fl. mot kommissionen⁸ (nedan kallad Vittel-domen). I dessa domar fann förstainstansrätten att de erkända arbetstagarrepresentanterna vid de företag

7 — REG 1995, s. II-1213.

8 — REG 1995, s. II-1247.

son kunde påverkas av företagskoncentrationen var personligen berörda av det kommissionsbeslut, genom vilket en koncentrationsåtgärd förklarades vara förenlig med den gemensamma marknaden.

Förstainstansrätten förklarade att den, i dessa två domar, ansåg att de erkända arbetstagarrepresentanterna vid företagen i fråga var personligen berörda av åtgärden på grund av att de i förordning nr 4064/89⁹ uttryckligen utpekades som sådana utomstående personer som kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken för att höras av kommissionen under det administrativa förfarandet. Denna omständighet särskilde dem i förhållande till alla andra utomstående personer. Förstainstansrätten fastslog att bestämmelser av motsvarande innebörd inte finns i fråga om stöd.

Förstainstansrätten fortsatte med att påpeka att det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 har till syfte att göra det möjligt för kommissionen att, sedan den har givit berörda parter tillfälle att yttra sig, inhämta fullständiga upplysningar om alla omständigheter i ärendet och sammanställa alla de utlåtanden som är nödvändiga för att avgöra om den granskade stödåtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden. Det skulle därför inte gå att utesluta att arbetstagarrepresentanterna vid det stödmottagande företaget, i egenskap av berörda parter i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget, skulle kunna yttra sig inför kommissionen angående sådana sociala hänsyn som denna i förekommande fall kan beakta. Detta kunde dock inte

anses tillräckligt för att försätta dem i samma ställning som den stat till vilken beslutet är riktat, eftersom enbart egenkapen av berörd part inte kunde anses vara tillräcklig för att särskilja klagandena i förhållande till alla andra utomstående personer som skulle kunna vara berörda.

Förstainstansrätten underströk vidare att klagandena inte vid något tillfälle intervererade under förfarandet vid kommissionen för att i egenskap av berörda parter yttra sig angående eventuella sociala hänsyn. Men även om de hade gjort det, skulle denna enda omständighet inte ha kunnat anses tillräcklig för att försätta dem i en ställning motsvarande den som gäller för den person som beslutet är riktat till, eftersom de inte kunnat visa att deras ställning på marknaden hade påverkats på ett avgörande sätt av det omtvistade beslutet i den mening som avses i domen i målet Cofaz m.fl. mot kommissionen¹⁰ eller att beslutet hade påverkat deras ställning som förhandlare i den mening som avses i domarna i målen Van der Kooy m.fl. mot kommissionen¹¹ och CIRFS m.fl. mot kommissionen.¹²

Av det ovan anförda följer att eftersom klagandenas ställning i konkurrenshänsen inte hade påverkats väsentligt och deras möjlighet att i egenskap av berörda parter, enligt artikel 93.2 i fördraget, yttra sig under förfarandet vid kommissionen — i vilket de för övrigt inte deltog — inte hade

10 — Dom av den 28 januari 1986 i mål 169/84 (REG 1986, s. 391; svensk specialutgåva, volym 8, s. 421).

11 — Dom av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85 (REG 1988, s. 219; svensk specialutgåva, volym 9, s. 305).

12 — Dom av den 24 mars 1993 i mål C-313/90 (REG 1993, s. I-1125; svensk specialutgåva, volym 14, s. 83).

9 — Rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer (EGT L 395, s. 1; svensk specialutgåva, tillägg, s. 16).

äventyrats, kunde klagandena inte göra gällande någon som helst kränkning som innebar att deras rättsliga ställning hade påverkats på ett avgörande sätt av det omtvistade beslutet. De kunde således inte anses vara personligen berörda i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget.

13. Enligt klagandena skiftar domstolens rättspraxis i fråga om talerätt för utomstående som är berörda av ett beslut beroende på om det är fråga om ett konkurrerande företag eller en branschammanslutning. I det första fallet kräver domstolen, enligt rättsfallet Cofaz, att det klagande företagets ställning på marknaden har påverkats väsentligt av det stöd som det omtvistade beslutet avser. I det andra fallet krävs, i linje med rättsfallet Van der Kooy, att den omtvistade rättsakten skall ha skadat branschammanslutningen i dess ställning som förhandlare. Därför är det nödvändigt att domstolen för enhetlighetens skull fastställer kriterier som är anpassade till arbetstagarrepresentanternas situation. Förutsatt att de berörs av beslutets sociala verkningar, är det, för att avgöra om de är personligen berörda, nödvändigt att undersöka om beslutet väsentligt har påverkat deras ställning vad gäller anställningsaspekterna eller, om man så vill — då arbetstagarrepresentanterna per definition är parter i kollektiva förhandlingar — deras egenskap som förhandlare av ett besluts sociala följder.

14. Kommissionen har å sin sida hävdad att rättspraxis i fråga om utomståendes talerätt på området statligt stöd, som den kommer

till uttryck i domarna i målen Cofaz och Van der Kooy, inte är tillämplig i förevarande mål, som bygger på ett annat resonemang. I de två nämnda målen var sökandena, i egenskap av näringsidkare eller förhandlare, delaktiga i den konkurrenssituation som gemenskapslagstiftningen om statligt stöd avser skydda. Om den mer eller mindre bestämda personkrets som omfattas av artikel 173,¹³ vilken exempelvis inkluderar ett stödmottagande företags olika fordringsägare (banker, leverantörer, kunder) eller dess interna representationsorgan (för ledning, personal och aktieägare), överskreds, skulle detta innebära att det i dessa fall förelåg en allmän talerätt, vilket skulle få såväl processuellt som materiellt skadliga konsekvenser. I övrigt har kommissionen inga invändningar mot den överklagade domen.

15. Vid tolkningen av artikel 173 fjärde stycket måste utgångspunkten vara att fördraget skapat ett system med begränsad tillgång till en legalitetskontroll av institutionernas beslut. Rätt för en enskild, som inte är beslutets adressat, att klandra ett beslut föreligger endast om de kumulativa villkoren att vederbörande är direkt och personligen berörd är uppfyllda. Eftersom det krävs att de båda rekvisiten sammanfaller, har domstolen i de flesta mål den avgjort nöjt sig med att kontrollera att åtminstone ett av villkoren är uppfyllt. Om så inte har varit fallet, har domstolen, av

13 — Dom av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen (REG 1984, s. 3809; svensk specialutgåva, volym 7, s. 685), punkt 16.

uppenbara processekonomiska skäl,¹⁴ inte undersökt om det andra rekvisitet har varit uppfyllt. Trots bestämmelsens terminologiska disposition har domstolen ofta valt att analysera huruvida parten är personligen berörd. Valet är klokt. Frågan huruvida en utomstående kan försättas i samma ställning som en part medger faktiskt principiellt en högre grad av abstraktion än frågan huruvida en person är direkt berörd.¹⁵ För att nå det rättssäkerhetsmål som måste vara vägledande för varje bestämmelse om tillgången till domstolskontroll, förefaller det lämpligare att definiera kriterier, som avgränsar abstrakta kategorier av enskilda som är berörda av ett beslut, än att definiera när en person är direkt berörd, vilket i högre grad är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. I det aktuella målet har dessutom frågan huruvida en viss person är direkt berörd av beviljande av eller förbud mot ett statligt stöd i sig en mer hypotetisk karaktär och är därför svårare att underkasta domstolskontroll.

16. Talerätt inom ramen för artikel 173 fjärde stycket förutsätter enligt domstolens fasta rättspraxis, enligt domen av den 15 juli 1963 i målet Plaumann mot kommissionen,¹⁶ att personer till vilka ett beslut inte är riktat måste visa att beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem i förhållande till andra personer och därige-

nom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till.

Det har — inte utan fog — hävdats att den definition av begreppet personligen berörd som domstolen har tagit fram flyttar över knäckfrågan till identifikationen av egenskaper eller faktiska omständigheter som lämpar sig för att i tillräcklig grad särskilja bestämda enskilda. Hur det än må vara har domstolen valt att analysera omständigheterna i det enskilda fallet för att klargöra om de nödvändiga kraven för särskiljande är uppfyllda i vart och ett av dem. Observeras bör att domstolen inom ramen för denna analys har tenderat att grunda sin bedömning på *faktiska omständigheter* då den ansett en utomstående vara personligen berörd, medan det mer abstrakta begreppet *objektiva egenskaper* har lämnats därhän. Faktum är att domstolen i stort sett enbart hänvisar till dessa för att utesluta att någon skulle vara personligen berörd,¹⁷ vilket förmodligen ytterligare accentuerat den kasuistiska prägel som vidlåder dess rättspraxis.

17. Inom ramen för artikel 93 i EG-fördraget,¹⁸ kan de utomstående som domstolen har erkänt vara personligen (och direkt) berörda i denna redogörelse delas in i tre kategorier: a) företag som faktiskt eller potentiellt tar emot det statliga stödet i fråga, b) företag som konkurrerar med det stödmottagande företaget och dessas

14 — Eller, om så företras, "processmotiverad ekonomi". Se här till Barav, A.: "Direct and individual concern: An almost unsurmountable barrier to the admissibility of individual appeal to the EEC Court", *Common Market Law Review*, 1974, vol. 11, nr 2, ss. 191—198, särskilt s. 192.

15 — Varigenom valet också underlättar en förstahandsbedömning, utan att närmare gå in på grunderna i målet.

16 — Mål 25/62, REG 1963, s. 197 ff., särskilt s. 223; svensk specialutgåva, volym 1, s. 181.

17 — Se i detta avseende domen i det ovannämnda målet Van der Kooy, punkt 15 — om växthusodlare — och dom av den 7 december 1993 i mål C-6/92, Federazione sindacale italiana dell'industria estrattiva mot kommissionen (REG 1993, s. I-6357), punkt 16.

18 — Artikel 33 i EKSG-fördraget bygger på ett annat resonemang.

branschsammanlutningar och c) vissa sammanslutningar av näringsidkare som är berörda i sin egenskap av förhandlingspart. Det är i samtliga fall fråga om subjekt som i förhållande till den ifrågasatta rättsakten är bestämda eller, åtminstone, möjliga att bestämma.

18. Det företag som gynnas av ett stöd, eller ett stödprojekt, om vars förenlighet med den gemensamma marknaden kommissionen har uttalat sig, tillerkänns i allmänhet talerätt.¹⁹

19. Företag och företagssammanslutningar som står i ett konkurrensförhållande till det stödmottagande företaget kan påvisa en individuell anknytning till det omtvistade beslutet om de aktivt tagit del i såväl utarbetandet av stödets politiska ram som i det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget²⁰ eller om, då de tagit del i sagda förfarande, deras position på marknaden påverkas väsentligen av stödet,²¹ eller till och med när kommissionen, utan att inleda förfarandet, har förklarat ett

19 — Se dom av den 17 september 1980 i mål 730/79, Philip Morris Holland mot kommissionen (REG 1980, s. 2671; svensk specialutgåva, volym 5, s. 303), punkt 5, vars ordalydelse dock ger intrycket av att talerätten är beroende av att svarandeinstitutionen inte invänt mot den. Tvärtom anses i den ovannämnda domen i målet CIRFS att avsaknaden av talerätt är ett rättegångshinder som inte kan avhjälpas, i enlighet med artikel 92.2 i rättegångsreglerna, varför domstolen på eget initiativ skall pröva om talan skall avvisas (punkt 23).

20 — Domen i det ovannämnda målet CIRFS, punkterna 29 och 30.

21 — Domen i det ovannämnda målet Cofaz, punkt 25.

stöd förenligt med den gemensamma marknaden, under förutsättning att sökandens intressen kan anses påverkas av tillståndet till stödet.²²

20. Trots att domstolen har valt att inte fastställa några uttryckliga regler, anser jag att det generellt och med viss säkerhet kan sägas att alla företag som i väsentlig mån konkurrerar med det företag som tar emot ett statligt stöd har ett berättigat intresse att väcka talan om ogiltigförklaring av ett beslut avseende stödet, när tillståndet kan skada företagets marknadsställning.²³ Eftersom varje förmån som beviljas ett företag inom ett system med fri konkurrens medför nackdelar för konkurrenterna, kan de sistnämnda i själva verket inte anses mindre direkt eller mindre personligen berörda än det stödmottagande företaget.

21. Det är riktigt att domstolen i de flesta fall där ett företag anser sig ha talerätt tycks kräva att företaget i viss mån har deltagit i den inledande administrativa fasen genom att anhängiggöra ett förfarande eller inkomma med ett yttrande eller att företaget åtminstone haft rätt att delta på ett sådant sätt, såvida det tillhör den abstrakta grupp av "berörda" som avses i artikel 93. Detta villkor bör enligt min uppfattning dock inte förstås som ett tilläggsrekvisit för att medge talerätt, något

22 — Dom av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen (REG 1993, s. I-2487; svensk specialutgåva, volym 14, s. 20), punkterna 24 och 25.

23 — Se i detta avseende förslagen till avgörande föredragna av generaladvokaterna Lenz i det ovannämnda målet Cofaz, särskilt s. 406, och Tesouro, i det ovan nämnda målet Cook, särskilt punkt 39.

som skulle stå i strid med bestämmelsen i artikel 173 fjärde stycket. Därmed skulle i själva verket ytterligare ett krav som inte omfattas av fördraget införas. Det skulle dessutom vara egendomligt om den materiella rätten att väcka en viss talan gjordes beroende av bestämda processuella rättigheter. Därför är det min uppfattning att domstolen i de processuella rättigheterna snarare ser *indikationer* på att deras innehavare är personligen berörda, jämfört med samtliga andra företag.²⁴

22. Det är uppenbart att de organ som är klagande vare sig tillhör eller anser sig tillhöra kategorier som kan jämföras med kategorierna stödmottagare eller konkurrensföretag. Det är därför nödvändigt att granska de övriga förutsättningar under vilka domstolen har tillerkänt talerätt enligt artikel 173 fjärde stycket.

23. Vid sidan av den entydiga rättspraxis som beskrivits ovan, som helt följdriktigt gynnar de egentliga aktörerna i den fria konkurrensen, har gemenskapsdomstolarna — fortfarande beträffande statligt stöd — godtagit vissa situationer där parter som är utomstående i förhållande till adressaten är berättigade till skydd enligt artikel 173 fjärde stycket. Dessa situationer är inte alltid lätta att omformulera till ett

enhetligt system, vilket särskilt framgår av domarna i målen Van der Kooy och CIRFS.

24. Vid denna punkt i undersökningen bör det påpekas att domstolen i princip inte erkänner en så kallad "grupptalan". En organisation med uppgift att tillvarata en grupp enskildas gemensamma intressen kan inte anses vara personligen och direkt berörd av en rättsakt som påverkar denna grupps allmänna intressen.²⁵ Företagsammanslutningar som väcker talan om ogiltigförklaring har alltså inte en mer privilegierad ställning än de företag som de företräder betraktade individuellt. Samma lösning skall tillämpas avseende arbetstagarrepresentanter,²⁶ som inte har någon särskild talerätt ens då de tagit del i de förhandlingar som föregått den omtvistade rättsakten.²⁷

25. I målet Van der Kooy väckte dock ett antal växthusodlare, samt ett offentligt organ som företrädde denna yrkesgrupps allmänna intressen, Landbouwschap, talan mot ett kommissionsbeslut genom vilket ett stöd som givits i form av en förmånstaxa på naturgas till uppvärmda växthus förklarades oförenligt med den gemensamma marknaden. Generaladvokaten Slynn ansåg att växthusodlarnas ansökan skulle tas upp till sakprövning eftersom de berördes på ett

24 — Se i detta avseende Saggio, A.: "Appunti sulla ricevibilità dei ricorsi d'annullamento proposti da persone fisiche o giuridiche in base all'art. 173, quarto comma, del Trattato CE", i *Scritti in onore di Giuseppe Federico Mancini*, vol. II, 1998, s. 879 ff. som talar om "segnale del carattere individuale delle lesioni subite dal ricorrente" (s. 895).

25 — Dom av den 14 december 1962 i de förenade målen 16/62 och 17/62, Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes m.fl. mot rådet (REG 1962, s. 901, särskilt s. 919 och s. 920; svensk specialutgåva, volym 1, s. 145).

26 — Se härtill dom av den 18 mars 1975 i mål 72/74, Union syndicale m.fl. mot rådet (REG 1975, s. 401), punkt 17.

27 — *Ibidem*, punkt 19.

väsentligt sätt av åtgärden som innebar återbetalning av stödet²⁸, men att Landbouwschaps ansökan inte skulle tas upp till sakprövning på grund av ovannämnda rättspraxis rörande "grupptalan". Den lösning som generaladvokaten föreslog låg alltså i linje med det mönster i rättspraxis som jag beskrivit ovan. Domstolen instämde emellertid inte i hans förslag.

Beträffande de växthusodlare som var sökande ansåg domstolen att kommissionens beslut angick dem endast på grund av deras objektiva egenskap av i Nederländerna etablerade växthusodlare, som kommit i åtnjutande av förmånstaxan för gas med samma rätt som varje annan växt-
husodlare som befinner sig i samma situation. Beslutet framstod alltså för dem som en åtgärd med allmän räckvidd som är tillämplig på objektivt bestämda situationer och har rättsverkningar för en kategori personer som bestämts generellt och abstrakt. Följaktligen kunde sökandena inte betraktas som personligen berörda av det omtvistade beslutet.²⁹ Denna slutsats ger oundvikligen intrycket att kraven för att anses personligen berörd varierar beroende på hur många som gynnas av stödet,³⁰ och är desto märkligare eftersom det bland annat var fråga om återkrav av

ett redan beviljat stöd, vilket gjorde det möjligt att identifiera samtliga stödmottagare.

I fråga om Landbouwschap underströk domstolen att detta organ aktivt hade tagit del i det förfarande som inleddes med stöd av artikel 93.2 och ingick bland dem som undertecknat det avtal som fastställde förmånstaxan. Landbouwschaps talerätt skulle alltså följa av att det åsamkats skada, eftersom det förhandlat om gastaxor för växthusodlarnas räkning.³¹ Det är svårt att inte i denna formulering se ett erkännande av den "grupptalan" som domstolen uttryckligen har avvisat.

26. En fingervisning om Van der Kooydomens tveksamma prejudikatvärde är det förslag till avgörande som generaladvokaten Lenz föredrog när liknande frågor på nytt väcktes i det ovannämnda målet CIRFS. I detta mål ifrågasatte CIRFS, en sammanslutning av världens främsta syntetfiberproducenter, och en rad företag inom branschen individuellt, lagligheten hos ett kommissionsbeslut att inte inleda ett förfarande enligt artikel 93.2 avseende ett stödprojekt. Generaladvokaten föreslog att CIRFS ansökan skulle avvisas med tillämpning av principerna om företags-sammanslutningars talerätt, och att ansökan från ett av de sökande företagen skulle upptas till prövning, eftersom detta hade deltagit i det förfarande som lett fram till det klandrade avslagsbeslutet. Enligt gene-

28 — Ovannämnd dom (fotnot 11), förslag till avgörande (REG 1988, s. 245).

29 — Ovannämnd dom (fotnot 11), punkt 15.

30 — Det är tveksamt om domstolen skulle ha dömt på samma sätt om den "kategori som bestämts generellt och abstrakt" endast omfattat tre eller fyra personer.

31 — Ovannämnd dom (fotnot 11), punkterna 21—23.

radadvokaten Lenz kunde det faktum att domstolen i målet Van der Kooy upptagit Landbouwschaps talan till prövning förklaras med att detta offentliga organ i viss mån kunde likställas med den myndighet som hade beviljat stödet.³²

27. Rättsfallet Van der Kooy tycks, sålunda befast, öppna en ny väg för utomstående att överklaga institutionernas beslut. Förutom de näringsidkare vars position på marknaden berörs väsentligt har de personer som aktivt tagit del i utarbetandet av rättsakten, eller det rättsliga systemet den inryms i, rätt att väcka talan om ogiltigförklaring inom det konkreta området statligt stöd.

Domstolen valde dock att understryka att CIRFS som företrädare för syntetfiberproducenterna hade genomfört en rad åtgärder beträffande restruktureringspolitiken inom denna sektor, hade varit kommissionens samtalspartner vid inrättandet av stödordningen, liksom vid förlängningen och anpassningen av denna. Dessutom hade CIRFS under det förfarande som föregick tvisten aktivt fört förhandlingar med kommissionen, särskilt genom att skriftligt delge denna sina synpunkter och genom att upprätthålla en nära kontakt med de behöriga enheterna. Det angripna beslutet påverkade därmed CIRFS i dess egenskap av förhandlingspartner beträffande stödordningen.³³

28. Jag medger att jag inte förstår varför själva förhandlingsintresset — utan någon koppling till utövandet av den fria konkurrensen — är mer skyddsvärt än många andra rättmätiga intressen som förekommer i handeln. I denna situation är det förståeligt att klagandena anser att förstainstansrätten borde definiera kriterier för talerätt som är anpassade till arbetstagarrepresentanternas situation. Om detta skedde skulle det dock bli nödvändigt att tillåta att varje rättmätigt intresse, i strid med lydelsen av artikel 173 fjärde stycket och domstolens rättspraxis, skulle kunna ge rätt att väcka talan om ogiltigförklaring. Det är å andra sidan inte förmånligt för rättsskipningen att nöja sig med att lösa frågan fall för fall, utan att eftersträva en viss grad av abstraktion i argumentationen och, följaktligen, beröva domsluten en nödvändig förutsägbarhet.

Av processekonomiska skäl beslutade domstolen att det inte var nödvändigt att pröva de övriga sökandenas talerätt.³⁴

32 — Ovannämnd dom (fotnot 12), punkt 98 i förslag till avgörande.

33 — Ovannämnd dom (fotnot 12), punkterna 29 och 30.

34 — Ovannämnd dom (fotnot 12), punkt 31.

29. Under dessa omständigheter anser jag det viktigt att formulera ett generellt gemensamt kriterium för de två ovan beskrivna fall som berättigar till sakprövning: konkurrerande företag respektive vissa personer med förhandlingsuppdrag. Medan domstolen, som framgått ovan, i det första fallet har beaktat skyddet för processuella rättigheter, har den i det andra fallet tagit fasta på sökandens deltagande vid rättsaktens upprättande. En generell definition av huruvida en utomstående är personligen berörd kan då utgå från partens objektiva medverkan vid upprättandet av den rättsakt som denne avser att ifrågasätta. De personer som den institution som utfärdar rättsakten tar hänsyn till eller, snarare, dem till vilka hänsyn rättsenligt *borde* ha tagits, skall med andra ord anses vara personligen berörda av rättsakten.

Detta var generaladvokaten Lenz uppfattning när han i förslaget till avgörande i målet CIRFS frågade sig vilken betydelse som lämpligen borde tillerkännas sökandens deltagande i förfarandet i fråga om hans talerätt enligt artikel 173 fjärde stycket:

”Enligt min uppfattning — förklarar generaladvokaten — är denna fråga i första hand nära knuten till granskningen av konkurrensreglernas skyddsobjekt, som de processuella rättigheterna är ett uttryck för. Därigenom krävs dessutom att det skydd som föreskrivs i de tillämpliga bestämmel-

serna förverkligas just genom den berördes medverkan i det administrativa förfarandet. I så fall bör gemenskapsmyndigheterna faktiskt beakta den berördes synpunkter, inte bara med avseende på en korrekt tillämpning av gemenskapsrätten, utan även i hans eget intresse.”³⁵

30. Samma resonemang kan utvidgas till att omfatta organisationer som gemenskapsrätten ger rätt att delta vid upprättandet av en rättsakt i egenskap av förhandlingsparter. Liksom i fråga om processuella rättigheter, härleds dessas egenintresse inte ur det föregående deltagandet i förfarandet — en i förhållande till avgörandet av saken perifer omständighet — utan både frågan huruvida organisationen är personligen berörd (och därmed har talerätt), och själva deltagandet i det administrativa förfarandet motiveras av institutionens skyldighet att *beakta vissa personers situation* när en rättsakt antas.³⁶

31. Jag anser att de två intressanta domarna av den 27 april 1995 som förstainstansrätten avkunnade i de ovan-

35 — REG 1993, s. I-1166, punkt 90.

36 — Eller som Saggio, A. förklarar i a.a., s. 902: Denna särställning ”karaktäriseras av det faktum att en bestämd persons konkreta situation har beaktats under den beslutsprocess som levt fram till att rättsakten upprättats, i så måtto att rättsakten i viss mån utarbetats med hänsyn till den personens särskilda krav”.

nämnda målen Perrier och Vittel bör tolkas mot denna bakgrund. Även om de hör hemma i ett annat normativt sammanhang — kontrollen av företagskoncentrationer — kan bedömningskriterier av värde för förevarande analys hämtas ur dem.

fråga om företagskoncentrationer räcker alltså det uttryckliga utpekandet av arbetstagarrepresentanterna som utomstående personer med berättigat intresse att yttra sig inför kommissionen för att särskilja dem från andra utomstående. För bedömningen av talans upptagande till sakprövning måste de alltså inte styrka att åtgärden är av sådan art att den, åtminstone vid första påseendet, kan kränka de sociala mål som fastställts i fördraget.³⁸

I båda fallen rörde det sig, i här relevanta delar, om att undersöka om det förvärvade företagets erkända arbetstagarrepresentanter hade rätt att väcka talan mot ett kommissionsbeslut om förvärvets förenlighet med den gemensamma marknaden.

Förstainstansrätten avslutade sitt resonemang med att starkt betona att talerätten för utomstående med berättigat intresse inte nödvändigtvis är villkorad av deras deltagande vid det administrativa förfarandet. Detta deltagande innebär, på sin höjd, en presumtion för talans upptagande till sakprövning.³⁹

Förstainstansrätten framhöll att det normativa instrument som styr gemenskapskontrollen av företagskoncentrationer, det vill säga förordning nr 4064/89, å ena sidan kräver att kommissionen gör en ekonomisk bedömning av åtgärden i fråga, som kan omfatta sociala hänsynstaganden (trettonde övervägandet),³⁷ samtidigt som, å andra sidan, rätten för arbetstagarrepresentanterna vid de berörda företagen att yttra sig uttryckligen fastslås (artikel 18.4). Under dessa omständigheter kan arbetstagarernas situation vid företag som är föremål för en företagskoncentration beaktas av kommissionen när denna fattar sitt beslut. I

32. Av ovanstående framgår att kommissionen i fråga om företagskoncentrationer enligt förordning nr 4064/89 är skyldig att särskilt beakta situationen för den personal som arbetar vid berörda företag. Denna grupp av personer har därmed särskilts på motsvarande sätt som adressaten för den rättsakt som kommissionen i förekommande fall antar. Inom alla gemenskapens verksamhetsområden är det givetvis så att de personer som under den process som leder fram till att en rättsakt antas, genom en uttrycklig bestämmelse i fördraget eller

37 — För att inte riskera att hörandet av de berörda förvandlas till en ren formalitet inte bara *kan* utan *bör* hänsyn av social karaktär, enligt min uppfattning, beaktas. Det slutliga beslutet kommer uppenbarligen att vara beroende av en komplicerad värdering av de olika faktorerna.

38 — Se avseende Perrier- domen, punkterna 29—32, och, avseende Vittel- domen, punkterna 39—41.

39 — Se avseende Perrier- domen, punkt 36, och avseende Vittel- domen, punkt 47.

sekundärrätten, har givits rätt att yttra sig i syfte att rättsaktens innehåll skall få en optimal utformning, särskiljs från varje annan utomstående vars rättsliga ställning kan påverkas av den aktuella rättsakten. Därav följer att de, med stöd av artikel 173 fjärde stycket, kan begära att domstolen inte bara kontrollerar om deras processuella rättigheter har respekterats, utan även om det beslut som fattats på grund av förfarandet innehåller en uppenbart oriktig bedömning eller ett maktmissbruk.⁴⁰

arbetstagarnas situation, deras intressen eller andra mer generella hänsyn av social karaktär.

34. Under dessa förhållanden agerade förstainstansrätten rättsenligt då den kom till slutsatsen att klagandena, på grund av att deras ställning i konkurrenshänseende inte hade påverkats och inget faktiskt åsidosättande av deras rätt att yttra sig under förfarandet vid kommissionen hade förekommit, inte kunde åberopa någon som helst skada som skulle visa att det omtvistade beslutet väsentligt hade påverkat deras rättsliga ställning. De kunde således inte anses vara personligen berörda av beslutet i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget.⁴²

33. Inget av dessa rekvisit är dock uppfyllt i förevarande mål. I motsats till vad som gäller inom området för företagskoncentrationer ger de knappa bestämmelser som finns inom området för statligt stöd (huvudsakligen artiklarna 92 och 93 i fördraget)⁴¹ inte arbetstagarrepresentanterna någon särskild rätt att yttra sig. Dessutom åläggs inte kommissionen genom någon bestämmelse skyldighet att vid granskningen av ett stöds förenlighet med den gemensamma marknaden *specifikt* beakta

c) *Huruvida klagandena är direkt berörda*

35. I den andra delen av den enda grunden har klagandena hävdat att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att anse att de inte var direkt berörda av det omtvistade beslutet. Enligt deras uppfattning kommer återbetalningen av stödet, och den omstrukturerings av företaget som skall följa denna, oundvikligen att leda till en nedskärning av antalet arbetsplatser och förlust av sociala

40 — *Ibidem*.

41 — Rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd är inte relevant, vare sig beträffande det materiella eller tidsmässiga tillämpningsområdet.

42 — Punkt 45 i den överklagade domen.

förmåner, vilket i alla händelser skulle skada arbetstagarnas rättigheter, det kollektivt som klagandena har till uppgift att företräda.

akt kan inverka på klagandenas materiella situation för att de skall kunna anses vara direkt berörda.⁴⁴

36. Jag inleder med att påminna om förstainstansrättens resonemang och sammanfattar mycket kortfattat parternas huvudargument. Jag vill dock påpeka att om domstolen — i likhet med mig — anser att de nuvarande klagandena inte kan göra gällande att de är personligen berörda av det beslut de söker överklaga, kommer det — av processekonomiska skäl — inte att vara nödvändigt att pröva om även kravet på direkt skada är uppfyllt.⁴³

Förstainstansrätten menade fortsättningsvis att arbetstagarna, även i frånvaro av det omtvistade beslutet, inte hade någon garanti mot nedskärningar av tjänster eller indragna förmåner. Detta visade att ett direkt orsakssamband mellan det omtvistade beslutet och den påstådda kränkningen av arbetstagarnas intressen inte förelåg.

37. I sin dom framhöll förstainstansrätten för det första att en förutsättning för att det omtvistade beslutet skulle kunna medföra de konsekvenser som klagandena tillskriver det, vore att företaget eller arbetsmarknadens parter själva vidtog åtgärder som är självständiga i förhållande till beslutet, vilket de skulle ha ett visst handlingsutrymme att göra. Beträffande kollektivavtalet på området skulle arbetstagarna, även om detta sades upp, behålla sina sociala förmåner, såvida det inte ersattes med ett nytt avtal inom de i lagen fastslagna fristerna. Under alla omständigheter räcker inte den enda omständigheten att en rätts-

Med anledning av den legalitetsprövning som de nationella domstolarna har till uppgift att fullgöra avseende de internrättsliga åtgärder som har vidtagits av företaget eller av parterna på arbetsmarknaden och som kan vara den direkta orsaken till kränkningar av arbetstagarnas intressen, ansåg förstainstansrätten slutligen att dessa är adekvat forum för de krav som klagandena önskade framföra vid EG-domstolen.

43 — Se, bland andra, domen i det ovannämnda målet Plau-mann, särskilt s. 223.

44 — Med hänvisning till dom av den 10 december 1969 i de förenade målen 10/68 och 18/68, Eridania m.fl. mot kommissionen (REG 1969, s. 459), punkt 7.

38. Klagandena har inför domstolen hävdat att det förhandlingsutrymme som företaget och arbetsmarknadens parter har gäller i förhållande till alla ekonomiska åtgärder. Även konkurrentföretag till det stödmottagande företaget skulle kunna reagera, genom att exempelvis sänka sina produktionskostnader, utan att detta skulle påverka frågan huruvida de är direkt berörda. Beträffande kollektivavtalet och dess eventuella uppsägning har klagandena angett att enligt fransk rätt skulle endast individuellt förvärvade rättigheter kunna behållas och detta endast under en ettårsfrist.

Klagandena anser därför att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att anse att det omtvistade beslutet inte innehöll villkor som direkt skadade arbetstagarnas intressen.

39. Enligt kommissionen kan arbetstagarna inte vara direkt berörda av dess beslut, eftersom det inte alls är bestämmande för de sociala åtgärder som kan komma att behöva vidtas inom SFP, och inskränker sig till att beklaga avsaknaden av en omstruktureringsplan. Det stora antalet möjliga alternativ vid utarbetandet av en sådan plan medför att detta är ett självständigt beslut i förhållande till det som kommissionen antog. Svaranden har tillagt att klagandena inte kan vara direkt berörda, eftersom de inte har kunnat ange vilka konkreta skadeverkningar som skulle

ha uppstått. Beträffande huruvida de för månär som följer av kollektivavtalet kvarstår eller ej, har kommissionen betonat att det omtvistade beslutet inte innebär att de upphävs.

40. För min del anser jag att den slutsats som förstainstansrätten kom till beträffande påståendet att klagandena skulle vara direkt berörda är rättsenligt. Det är viktigt att än en gång påminna om att fördraget generellt förbjuder statligt stöd som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion. När oförenlighet med den gemensamma marknaden väl konstaterats har kommissionen, inom ramen för artikel 93.2 i fördraget, befogenhet att besluta att den berörda staten inom en viss tidsfrist skall upphäva eller ändra stödet. Befogenheten att besluta om ändring eller upphävande kan — för att ha ändamålsenlig verkan — innebära en skyldighet att återkräva ett stöd som beviljats i strid mot fördraget.⁴⁵

I förevarande mål har alltså kommissionen i artiklarna 1 och 2 i sitt beslut av den 2 oktober 1996 inskränkt sig till att fastställa att det stöd på 1 110 miljoner FRF som beviljats SFP är olagligt och oförenligt med den gemensamma marknaden, och att ålägga den franska regeringen

⁴⁵ — Dom av den 12 juli 1973 i mål 70/72, kommissionen mot Tyskland (REG 1973, s. 813), punkt 13.

att återkräva stödet, jämte ränta, av SFP. Dessa formuleringar sammanfattar beslutets rättsverkningar. Gemenskapsinstitutionen krävde inte att personalen skulle minskas eller att de sociala förmånerna för företagets arbetstagare skulle inskränkas, och hade inte befogenhet att kräva sådana åtgärder. På sin höjd konstaterade kommissionen, i enlighet med de riktlinjer som den själv hade beslutat skulle gälla för dess agerande,⁴⁶ att kraven inte var uppfyllda för att tillämpa undantaget i artikel 92.3 c, om stöd som kan beviljas företag i svårigheter, och särskilt att en omstruktureringsplan som skulle kunna undanta det statliga ekonomiska bidraget från kategorin driftstöd inte hade utarbetats. De övriga hänsynstaganden som beslutet inrymmer (exempelvis angående behovet av att upphäva kollektivavtalet eller att finna nya ägare) utgör inte några ytterligare skyldigheter som åläggs beslutets adressat, eftersom kommissionen — som jag nämnt — inte har befogenhet därtill. De är snarare ekonomiska rekommendationer, utan några som helst rättsverkningar. I den mån de legat till grund för kommissionens krav, ligger dessa hänsyn inom det omfattande utrymme att företa skönmässig bedömning som institutionen måste tillerkännas inom ramen för kontroll av statligt stöd.

41. Under dessa omständigheter är det uppenbart att klagandena inte ens lagt fram några indicier för att visa att kommissionens beslut direkt påverkar arbetstagarnas intressen. Det är därför överflödigt att i detalj analysera var och en av de påstådda följderna. Nedskärningen av antalet arbetsplatser eller omförhandlingen av kollektivavtalet kan, i förekommande fall, inte tillskrivas kommissionens beslut, utan är en följd av företagets ställning på en marknad präglad av fri konkurrens. Det bör således — med en formulering ur domen i målet Alcan⁴⁷ — framhållas att ogiltigförklaringen av det omtvistade beslutet ”inte ger sökandena de fördelar de eftersträvar”, eftersom beviljandet av stödet — i avsaknad av en omstruktureringsplan — inte skulle eliminera risken för en nedskärning av antalet arbetsplatser eller en förlust av sociala förmåner.

42. Förstainstansrätten gjorde således en riktig tolkning av artikel 173 fjärde stycket i fördraget när den ansåg att ”ett beslut, enligt vilket visst stöd skall återkrävas av det skälet att stödåtgärden är oförenlig med den gemensamma marknaden, inte ensamt kan ha de åberopade verkningarna på anställningsnivå och anställningsvillkor vid det stödmottagande företaget”.⁴⁸

46 — Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EGT C 368, 1994, s. 12).

47 — Dom av den 16 juni 1970 i mål 69/69, SA Alcan Aluminium Raeren m.fl. mot kommissionen (REG 1970, s. 385), punkt 13.

48 — Punkt 47 i den överklagade domen.

V — Rättegångskostnader

43. Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 skall tillämpas i mål

om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Om klagandenas grund avslås, såsom jag föreslår, skall klagandena följaktligen förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

VI — Förslag till avgörande

44. Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår jag att domstolen ogillar förevarande överklagande av förstainstansrättens dom av den 18 februari 1998 genom vilken talan mot kommissionens beslut 97/238 EG avvisades, samt förpliktar klagandena att ersätta rättegångskostnaderna.